

Nr. 27.

Anul I.

RÂNDUNICA

FÓIE LITERARĂ-BELETRISTICĂ.

APARE

IN SIBIIU, DE TREI ORI PE LUNA.

PROPRIETAR-EDITOR ȘI REDACTOR

SILVESTRU MOLDOVAN.

SUMARUL:

Presentul mătușii	V. R. Buticescu.
Cântec neisprăvit	V. B. Muntenescu.
Amor și iubire	Gr. Mărunțeanu.
Picuri	Emiliu Sabo.
Bărbatul gospodar	Moșul.
Bătrânii spun	O. Bocca.
Rămurele:	
Doine din Bihor	Antoni Popp.
Sară de Crăciun	Marg. Moldovan.
Feliurite	* * *

Apare:
în 10, 20 și 30 a fiecărei luni.

Abonamentul:
Pe an 6 fl., pe jumătate de an 3 fl., pe pătrar de an 1-70 fl.
Pentru România și străinătate pe an 16 franci.

Proprietar-editor și redactor Silvestru Moldovan.

PRESENTUL MĂTUȘII.

Novelă.

V. R. Buticescu.

Era însurățel tânăr, și-i era dragă nevasta ca sufletul. O a luat din dragoste, și în totă ziua afla, că dragostea crește și se mărește. — Erau doi porumbi, cu dragoste scumpă de porumbi.

Li era dragă nevastă; dar nu-și scia arăta dragostea. Nu scia, că dragostea e ca copilul cel desmierdat. Li trebuie vorbă multă, gură dulce, și șopte măgulitoare. Li place gugulită, desmierdată și lingușită. Li plac florile și jucăreile, ca și la copii. Așa crește ea mare.

„Te iubesc“ — două vorbe mici, dar scumpe; mai scumpe de cât bunătățile pământului. Și se le spui de o mie de ori, tot nu le-ai spus destul. Un dulce ce nu mai încetă a fi dulce în veci. Dar se le spui; căci inima le așteaptă, le doresce și le cere.

Bărbatul era un om serios și tăcut. Avea inimă caldă, suflet bun și dragoste mare; dar nu cunoscuse firea omului, vanitatea femeiească și caprițiile amorului.

Nevasta era frumoasă, era tinără și era dragostasă. Nu scia prețului bunătatea și blândeța bărbatului; căci le avea toate. Și cel avut nu scie prețului averea.

Ea se dorea desmierdată și gugulită. Vorbe dulci, afecte mari; vorbe cu flori, afecte vădute în vis.

Și s'a aflat desilusionată și nefericită.

Ce visase ea ca copilă, iluziile ca fată mare, tablourile magice și strălucite ca mirésă — toate îi se păreau chipuri înșelătoare, aiuriri deșerte. Și dragostea ei cea mare se mistuia, ca un foc mare și sfânt.

Strașnică de fire, altfel își inchipuise ea bărbatul și dragostea. Și ceea ce gândise, nu afla; și ceea ce afla, nu o mulțamea.

Ea văduse dragostea în vis, o cetise în romanuri; dar alta era dragostea aceea, și alta cea ce o aflase.

— Nu mă iubesc — dișe în urmă, și a plâns precum plânge cel ce a perdut tot.

Dintru'tâiu — a diș, dar n'a creșut nici ea. Dar a venit încet-încet, ca tâlhariul, pe nesimțite — duhul cel rău a firei omenesci: bănuiala, și i-a diș: tu ești nefericită, bărbatul tău nu te iubesc.

El a fost om blând și tăcut; ér ea l'a creșut rece. Dintâiu numai rece, apoi nepăsător, și în urmă rigid, stêrp și gol.

O! și dragostea e flóre tropică. Resare în țară caldă, în inimă; și fără căldură nu trăiesce.

Bărbatul o vedea adese — fără umor, ba chiar tristă. — îi punea mâna pe frunte cu totă căldura dragostei lui, o săruta, și — mergea. Ea rămânea, și cu ea un gol mare și pustiu, și un traiu sarbed și sec.

Și vădându-o palidă, gânditoare și fantastică — el a devenit tot mai tăcut, mai îngandurat și mai greoiu.

I-ar fi spus, s'ar fi jeluț biata nevastă; dar ce folos? Li va mari durerea, înzadar. De unde s'a mutat amorul, a rămas gol, și cu vorba nu poți umplea locul.

Nevasta, care-l iubea atât de mult — îngâlbinea și se usca. Încet-încet ca flórea lipsită de sóre și de lumină.

Bănuiala o a făcut și pe ea rezervată, închisă și scumpă la vorbă; ér acestea toate, apoi singurătatea, meditarea continuă — erau bun strat pentru durere.

Așa a crescut durerea mare în sinul ei; până ce în urmă nu mai încăpea și a revoltat.

S'a cerut la larg, s'a cerut să plângă și să se arete.

Avea tinăra nevastă o mătușe — singură pe ea. O femeie bună și cuminte — ca o carte bună și folositore. La ea s'a adresat.

Și după ce a început odată — a scris, și a tot scris. — și adi și mâne a tot scris la epistole, pline de amăriciune și de durere.

— Mă prăpădesc, mătușe dragă. Bărbatul nu mă iubesc, — mă sting și mă prăpădesc...

În totă ziua, în totă epistola — tot așa și érá așa. Tot seria și érá seria; tot seria și mai aștepta — un răspuns, o mângâiere, — dar răspuns nu-i sosea.

Mătușă era femeie bună; dar nu-i trimitea o vorbă legănată, o vorbă de mângâiere în veci.

Éra bărbatul?

O, durerea lui era o durere, pe care nu o pricepe de cât cel ce suferă de ceea ce suferă el.

Să-ți iubesci soția cu totă căldura unui suflet bun și iubitor, să jertfesi tot pentru ea; să scurmi pământul pentru binele ei — și să o vezi vestejind lângă tine, dusă pe gânduri și plângând în ascuns. — Să vezi pe totă ziua perdând cele două daruri scumpe: amorul și umorul, — și leac să nu-i afli la durere.

O vedea tristă și meditatore; o vedea jalnică și plângătoare — fără ca ea să-i spună durerea. — Și el — ea și cela din poveste — i-ar fi adus spumă de mare, mere de aur din grădina ținelor — numai o vorbă să-i spună: ce o dore, pentru ce o dore. Dar nu-i spunea.

În urmă a început și el a găci, a tâlcui, — chiar așa ca și soția lui — găcitură negăcite, tâlcuiri fatale.

Mai pe urmă a dis în sine: nevasta nu mă iubesc — sum perdut.

Și s'a făcut mai serios, mai tăcut și mai îngândurat.

Și cu cât era el mai gânditor — cu atâta era și soția lui mai dusă și mai perdată.

Ei, — cugetă bărbatul adese — ce mai seiu câte taine are sufletul unei femei? Se poate — o taină dulce, o icônă frumoasă și neuitată, o suvenir scumpă ce o ispitesce...

A fost fată frumoasă și încredută, toți o iubeau, toți îi se închinău și-i făceau tămăie — — pentru ce chiar el să fie idolul, pentru care să-și uite ea suvenirile, visurile — și pentru care să nu mai vadă lumea așa plină de frumseti și de plăceri? Cine e el, ca să pôtă covârși toate câte visase o fată tină și frumoasă, și să uite tot ce i-a fost drag?

Și plângea ca un copil.

Dar nu-i dicea nici o vorbă. — Ce folos vorba înzadar. Dacă nu-și pôte ajuta ea, dacă n'are putere a se învinge: vorba nu-i va ajuta.

Ce se plângea pe sine, dar o compătimea pe ea, care prin el a devenit nefericită.

A făcut-o Dumnezeu frumoasă, bună și veselă, — a împodobit cu atâta grație să o adoreze o lume întregă. Pentru ce a trebuit ca el să-i steie în cale? Cât e lumea asta de mare — pentru ce n'a nimerit el pe altă cale, ca să nu o vadă în veci. — Și-ar fi aflat și el sôrtea lui, și ea sôrtea ei; și amândoi puteau trăi mai fericiți. — Ah, amară e viața, dacă e amară!

Ce folos dacă i-ar spune ei de durerea ce o suferă? Ea i-ar ajuta dacă ar putea; dar nu pôte. Inima nu cunõece altă lege de cât legea ei. Ce folos să-i mărescă suferința, pe care el i-o a căsunat? Sôrtea e ca mórtea, — taci și suferă ce ție măsurat.

Și cui să-și spună durerea? Dacă Dumnezeu nu ajută, ómenii nu-ți vor ajuta.

Și totuși — durerea tot durere e, la bărbat ca și la femeie — dacă o împărtășesci, să pare că scade.

Și-a adus și el aminte de mătușa, de mătușa cea bună și înțeleptă. Singură pe ea o avea și el.

I-a scris și el, ca să-și ușureze sufletul. Scrisórea lui a fost o adevărată elegie; elegia unei vieți frumoase și perdate.

„Mătușe dragă, soția nu mă iubesc, — mă sting și mă prăpădesc...

În totă epistola tot asta și éra asta.

Aștepta și el un răspuns, o vorbă bună cel puțin, dar mătușa nu-i răspundea.

Era în presara Crăciunului.

Lumea creștină aștepta colindatorii, vestitorii născerii celui ce a mântuit lumea, celui ce a împrăsciat întunerecul și adus lumină pe pământ.

O sərbătore scumpă, pe care totă lumea o așteptă cu dor; și în care tot omul mai uită din grijile vieții, și să veselesce.

Colindele cele frumoase, veselă generală și remniscentiile copilăriei — toate vin într'un an odată, și-ți ajută să uiți și să te înveselești.

Tinera păreche a făcut tot ce a putut ca să pară mai veseli; dar veselă lor era palidă, fără putere și

RĂMURELE.

Doine din Bihor.

Bădișor însprincenat
Tu capul mi l'ai legat
De când la noi ai venit
Cu mine de-ai vorovit,
Dar bădiță din cel sat
Tu pe min' m'ai înșelat
Că, vrei ori nu vrei să crești,
Tu iubesci pe câte vești.

Mândră flóre-i norocu
Nu 'nfloresce 'n tot locu,
De-ar înflori și la noi
Norocoși am fi amândoi;
Dar' așa n'avem ce face
De noroc suntem în pace.

Eu aici, nana 'n alt sat
Murguțu 'n șes poinvénat,
Eu aici nana în țară
Nu ne-am văduț de astă vară.
Eu aici, nana la ei
Ce dragoste dragii mei?!

Frunză verde de paltin
Dragumi canceul plin
Frunđuță verde de fag
Cu vin roșiu Chiuag
Frunză verde de scoruș
Cu vin galbén din Spinuș.

Nu gândi mândro gândi
De mă lași că voi peri,
Că-'s fecior înmustețat
Pot trăi în ori ce sat.

(De pe Luncă)

Antoniu Popp.

Sară de Crăciun.

Fulgii mari de zăpadă se strecurau des unul după altul prin chaosul întunecos și să aședau pe pământ, formând covor môle scilpitor.

Era în ajunul Crăciunului.

Cu capul cuprins în mâni ședea la masă Aurelia.

Era palidă grozav, ochii, fața și buzele îi erau umflate de plânsul mult.

Iși roti privirea prin odaie, pe masa de scris a lui observă obiecte, cari pôte nu au fost atinse de când le-a pus el acolo.

Cu pași slăbiți se tiri până acolo. Era o șatulă mică de catifea albăstră pe masă, în ea o păreche de

fără de farmec, — ca și sorele acoperit în cătă. Inzadar ride fața, dacă nu ride sufletul.

După cină — petrecută cu vorbe bune și blânde — și-a adus tot insul darul de Crăciun, l'a oferit cu bună și cu bucurie, — și-a dat sărutarea obligată, — au mai schimbat două trei vorbe și — s'au despărțit.

Bărbatul s'a pus la masa de scris în odaia lui, și nevasta în odăița ei.

„Ah — cugeta tot insul — cum îți scutură viața asta florile. Cum le scutură de tinere, și cum le scutură de inzadar. O parte a vieții e vis, cealaltă desamăgire. Visul e frumos, dar numai vis și scurt; desamăgirea e lungă și adevărată. Pentru ce n'a făcut Dumnezeu visul mai lung, și când ne trezim să ne trezim în ceea lume?

Dar — bat în ușe!

Bărbatul tresări.

Se deschide ușa, și intră un servitor.

Servitorul desfăcî un pac mic, sigilat la adresa lui; îl puse pe masă, — și după ce își primi bacșișul, salută și eși.

— Ei, un present! Cine și-a adus ore aminte și de el?

Servitorul bătî și la cealaltă ușe, și intrând la dîmna casei îi desfăcî și ei un pac, îl puse pe masă și se depărtă.

Bărbatul rupse sigilul, și caută.

Era o șatulă mică, plină cu epistole. Epistolele erau legate cruciș cu o panglică îngustă, ér deasupra, o epistolă mică din trei șire, adresată lui.

Acele trei șire sunau:

„Nepôte, îți trimit un present pe sântele sîr-
bători. Nascerea Domnului să te afe vesel“.

Mătușa.

Nevasta lui făcî asemenea. Desfăcî pacul, — și află un teanc de epistole, legate cu panglică, și deasupra una mică din trei șire.

„Nepoțică dragă, îți trimit un present pe sântele sîrbători. Nascerea Domnului să te afe veselă.“

Mătușica.

brățare, alătura de șatulă un pachet, cu un vălușor de mătășă gălbuie, cu mânuși și alte obiecte femeiesci.

— O Niță dragă, o scumpul meu, tu le-ai pus — inima ta bună, ingrigirea ta fără sémân, voiau să imi facă surprindere pe ziua de ađi.

Căđu pe scaunul de lângă masa de scris și privind obosită la masă, cu capul plecat, cu mâinile slobođite în pölă, îi se imagină trecutul și îi părea, că trec pe dinaintea ei părăndendu-se, toate momentele lui și apoi treceau, să făcea nevedute, părea că se ascund după perdelele din fundul odăii și de acolo cu risete și imbuibări își bat acum joc de ea.

Era fericită acum trei ani și acum sunt doi, ba chiar și acum e anul.

Acum trei ani la Crăciun era mirésă și se simția fericită, acum sunt doi făcea pomul Crăciun cu el și de pedepsă că îi lua câte o luminiță sau câte o bucată din zăhărele de pe pom, de unde le aședase ea, îl pedepsea furendu-i pe nesimțite câte-o sărutare, ș'apoi el de resbunare îi apuca mâna și rămănea ca gagi, până ce iarăș o rescumpăra cu o altă sărutare.

Acum e anul făceau pomul cu el pentru Lenica, care se uita mirată cu ochii ei albastrii și se trăgea după mama ori după tata din brațele doicei, apoi de necăz că nu-i ajungea își puneia pumnul la gură și sta busumflată.

Atunci era fericită și când trecend pe lângă Lenica, ea își acăța mâna în përul mamii, sau de era tata

Erau curioși amëndoi.

Bărbatul deslegă epistolele, — apoi le despătură una câte una și le ceti tôte.

Erau epistolele nevastei lui. Și în acele epistole — durere; o undă de durere, descrisă cu patima unui suflet de femeie simțitor și iubitor.

Și de unde atăta durere?

Pentru că el — bărbatul ei nu o iubesc: pentru că el e rece, și nepăsător.

Îi s'a făcut lumină pe un moment, apoi întunerec, care-l ucidea.

Ea dară îl iubesc, ea e tot caldă și bună, ér el — Dîmne sante, el nu o iubesc, el e rece și nepăsător.

De aci dară suferința ei, durerea ei și lacrimile versate în ascuns, tăcend fără de a se căi.

I-a dat Dumnezeu o soție bună și iubitoare, care l'a iubit cu atăta credință și abnegațiune; și el — prin scăderile și greșelile lui, în loc de recunoscință i-a făcut dîlele amare. Ea suferea și tăcea fără ca să-l urască ori chiar să se resbune. — O vedea sus pe un pedestal, nalt cu glorie în jurul capului, pe ceea ce el o adusesse la martiriu. Să simțea nevrednic, nemernic și ticălos.

Ce să facă, cum să se pocăiescă, ca să-l potă ierta — nu ea, căci ea îl va ierta — dar ce să facă să-l potă ierta Dumnezeu cel drept? — — — — —

ÉR ea — ea singură în odăița ei — plângea.

A desfăcut și ea pacul — presentul mătușei, și în pac epistolele bărbatului ei. În epistole o mare de durere, afundă și nemărginită.

Pentru-ce?

Pentru că ea nu-l iubesc.

Și-a adus aminte de tôte cele petrecute, și a aflat, că ea e cea vinovată. — El a luptat cu grijile vieții, și ea, i-a aflat scăderi și l'a judecat.

A început a plânge.

Și așa plângend a închis ochii ca să nu vadă.

Dar a vedut. — A vedut și cu ochii închiși. A vedut viața cea dulce — érá verde, érá desfătată, cu raze

în barba lui, ei se resbunau asupra Lenicei cu đeci de sărutări.

Casa intrégă era veselă, plină de viață, toți aflau plăcere în această ființă mică.

Partea cea mai însemnată a fericirii s'a nimicit încă în postul Pascilor, prin mörtea Lenicei, care i-a lăsat pe amëndoi nemăngăiați.

Ea se bolnăvise de supărare după Lenica și în timpul acesta el o ingrigise cu dragostea, cu care ea ingrigise și vechiase lângă odorașul lor. Cum să bucura sermanul Niță, când a vedut, că îi merge mai bine, ba după ce s'a însănătoșat îi spusese, că i-a fost frică grozavă să nu möră și ea. Și o, cum ar fi murit de bucuros atunci, dacă ar fi știut despre lovitura acésta grozavă și nemilósă a sorții.

De atunci încöce iarăș au trăit singuri, să mănăgăiau reciproc și cautau pe tôte căile să își facă unul altuia plăceri. Niță a fost bun și blând și ei s'au iubit din tötă inima. Lenica lăăsase rană simțită în inima lor și acésta adese-ori îi făcea tristi. Niță însă scia să îi facă plăceri și surprinderi; aceste daruri încă le cumpărase el ca dar de Crăciun. Le cumpărase în sara aceia fatală, când s'a rëcit și apoi recéla aceea i-a causat mörtea.

Aceste și alte gândiri îi cutreerău în vălmășală și fără căpătăiu creerii ei, stând înaintea mesii de scris.

Ninsörea a stat. Un vënt puternic șuera pe afară, se isbea cu vehemență de geamuri și urla prin urlöul casei.

și cu fluturi, și era înflorită. O a vădută așa precum o vedea când era fată mare.

Avea pe părete o iconă sântă — iconă Precestei. Lângă acea iconă în totă noaptea spre sărbători ardea o lumină de ceară — așa se dedase de copilă — și lângă acea iconă totdeauna își afla mângâiere.

S'a sculat, a ingenunchiat înaintea iconei. — Cea ce a adus lumii bucurie și mântuire s'e-i aducă și ei —

Bărbatul s'a sculat, cu gândul să meargă să cadă înaintea ei în genunchi și să ceară iertare.

O! cum o va ruga, cum i-a spune tot ce a suferit, și cum i-a spune fericirea reafată.

În ușe s'au întâlnit amândoi.

Și când s'au vădută — li-a stat graiul. Stăteau față în față, ca doi păcătoși — fericiți.

Și s'au îmbrățoșat; tăcând, dar simțind, și cu ochii plin de lacrimi. Două pepturi, două buze, două suflete împreunate. Împreunate cu dulcele celei mai sante fericiri.

Două vieți dulci pierdute și reafate, în farmecul visat de cei ce iubesc și visază.

Și se deschide ușa.

Și pe ușe intră o femeie imbrobodită până la ochi, plină de bură.

Ei tot îmbrățoșati.

— Nebuni de voi — dișe femeia dogeninindu-i cu blândea.

Era mătușa.

Sosirea ei îi trezi din beție.

— Scumpă mătușică! exclamă deodată.

— Mătușe scumpă — dișe bărbatul îmbrățoșindu-o — multe daruri aduce Crăciunul și ângerii lui, — dar om în lume n'a căpătat un dar scump pe cum am căpătat noi.

Și-și îmbrățișară amândoi — ângerul.

Și au sosit colindatorii, cu stéua, — și a sosit „pace și între oameni bună învoire“.

CÂNTEC NEISPRĂVIT.

Nevasta mea tórce din caier-fuior

Și firul névalnic se 'nvrte pe fus —

Și eu lângă masă pe gânduri m'am pus,

Și gându-mi alérgă în fugă de sbor,

Și fusul se 'ntórce rotitător —

Și eu lângă masă pe gânduri m'am pus

Și firul névalnic se 'nvrte pe fus;

Afară crivețul mugesc din greu

Și fulgi de zăpadă s'aștern pe pământ

Și lumea-ți pare un rece mormânt —

Eu scriu mai departe la cântecul meu

Și fusul nevestii se 'nvrte mereu

Și lumea-ți pare un rece mormânt

Și fulgi de zăpadă se-aștern pe pământ.

Și gândul meu sbóră spre Seghedin

În țera robiei unui popor

Unde 'ncoltesce tainicul dor, —

Și plânge pustiul cu jalnic suspin,

Streini sunt ai noștri pe-un țermur strein

Unde 'ncoltesce tainicul dor

În țera robiei unui popor.

Afară crivețul s'aude urlând

Și nóptea de négră se 'ntrece pe ea

Și gându-mi se-opresce din calea lui grea

Ce face bătrânul? va fi numărând

Durerile nóstre, de-abia nu are rénd!

Și gându-mi se-opresce din calea lui grea

Și nóptea de négră se 'ntrece pe ea.

Aurelia își ridică privirea zăpăcită spre un portret, ce era acățat de asupra mesii. Era a lui, lângă el era portretul *Lenicei*, în hăinuță albă subțire cu brațele și piciorușile grăsulii gole.

El cu fața liniștită și blândă, cu priviri dulci se uita spre ea compătimitor. *Lenica* în hăinuța ei albă era ca un ânger, care priveghiază asupra ei.

S'a întunecat, se face nópte négră. Vântul urlă afară cu putere.

În odaie e întunec de tot.

Aurelia se înfióră. Prin jurul ei vede figuri, di-forme, schelete și năluci fantastice. Vede cum în cimiter se desface mormântul astupat numai de atunci și cu fața sfârșită și albă, cu mâinile uscate, îmbrăcat în negru, ese Niță urmat de un ângeraș mic în haină albă subțire, cu brațele și piciorușele grăsulii gole.

Pornesc spre casă, vin încet, fricoși. Aurelia își întinde brațele spre ei, fantómele din casă o încunjoră și rid de nebulia ei. Una se apropie îi smucesce pèrul, ea se restesce. — Veniți scumpii mei, vă aștept așa demult, mi urt fără voi — unde a-ți întârziat? *Lenico* vino la mama, de acum nu te mai las. Te țin la mine, — nu te mai las morții.

Fantómele rinjesc.

Ea se uită în jur turburată, își încórdă nervii mânilor, bate cu piciorul în pământ.

— Perii lighiône spurcate, perii se nu vă mai véd. — Niță... *Lenico* scumpii mei, veniți, în brațele mele.

Vântul se isbesce cu putere în ferestri, sparge geamuri, cari se rostogolesc făcând vuet ascuțit, ușile se mișcă în zăvor, apoi se aud bocete și urlete sinistre. Aurelia își apucă pèrul cu amândouă mâinile, privirile-i spăriate îi rătăcesc în còce și încolo, crâsnesc în dinți și alérgă spre ușe, pe unde aștepta să între Niță cu *Lenica*.

Fantómele o încunjur, ea se sbate în tóte părțile.

Ușa se deschide, Aurelia se repede spre ea, se aruncă în grumađii celui ce intră strigând, scumpii mei, vă așteptam așa demult, Niță, *Lenica* mamii, mă duc cu voi, nu vă las... mă... duc...

Vântul se isbesce cu tótă vehemență, Aurelia se cutremură încă odată și cade jos fără simțiri.

Bătréna servitóre, care intrase cu lumina și în a cărui grumađi s'a acățat își face cruce și ese după ajutor.

*

Vântul sa linistit, glasul colindătorilor se aude din depărtare și o cucuveică în turnul bisericii se bocescce a pusti.

Margareta Moldovan.

*Ce face bătrânul! Zimbesc prin vis
Și multămesce lui Dumnezeu
De fericirea nămului său,
Că-a sosit timpul de mult prețis —
Și-adorme bătrânul așa de couvins
De fericirea nămului seu,
Și multămesce lui Dumnezeu.*

*Dincolo 'n chilia cu drugii de fer
Îți pare din vremuri un sfânt ori profet.
Și-alcătuieste, și-și spune-un secret
Noua speranță născută în crer,
Și prin zăbrele privesc la cer
Și-alcătuieste și-și spune-un secret
Și-ți pare din vremuri un sfânt ori profet.*

*Cine-i? E Densul, cel fără odichnă,
Jertfa iubirei nămului său,
Figură demnă de-un antic dău
La numele-i mare un nēm se închină
Și 'n întunec e o lumină.
Figură demnă de-un antic dău
Jertfa iubirei nămului său.*

Boziaș, Dec., 1894.

*Și-un cânt mai răsună prin pustietăți:
„Ce dulce e mărtea când mori pentru-ai tăi“.
O! Dămne, aceștia sunt ér frați de-ai mei
La Tomii 'n pustul robiei deștepti.
Serbăză triumful sfintei dreptăți,
O! Dămne, aceștia sunt ér frați de-ai mei,
Ce dulce e mărtea când mori pentru-ai tăi!*

*Tresar în durerea ce sinu-mi cuprinde,
Că nu-i cu putință s-o scrii în un vers.
Și fusul nevestei sē-opresce din mers —
Cu brațul ei dulce în braț mē cuprinde.
Cunōșce ea focul ce sinu-mi aprinde
Și-adēnca-mi durere de mult o-a întēles,
Că nu-i cu putință s'o scrii în un vers.*

*Mē 'nchin Vouē tipuri mărețe! mē 'nchin,
Și-adorm lângă-un cântec ce nu-i isprăvit
Durerea 'ntreg sinul nă-a istovit, —
Crivețul tot urlă cu-un jalnic suspin
Streini sunt ai noștrii pe-un țermur strein;
Durerea 'ntreg sinul mi-o istovit,
Și-adorm lângă-un cântec ce nu-i isprăvit.*

V. B. Muntenescu.

AMOR ȘI DURERE.

Motto: Lumea e o iluzie optică.

Prețuită soriōră din „Alba-Iulia“!

Dă-mi dar voie și mie, ca să mă serv de acest dragălaș titlu, pe care Dta, în marea gentileță ce ai avut, ai bine-voit a mi-l da mie. — Fii mai mult decât sigură că nu-ți voi pronunța numele, după cum m'ai rugat. Acum voi începe.

După modul cum mi-ai scris, am observat întâiu de tōte, două lucruri mai principale: întâiu, că ești afară din cale de decepționată, și faci puțin cam rău, de ôre ce în secolul acesta ar fi de dorit mai mult optimism; și al doilea, cauza care te-a adus aci, dă-mi voie să ți-o spun fără incunjur, este iubirea. Nu însă una din acele iubiri, care consumă totul în câte-va minute, nu; o iubire lentă, una din acele iubiri tăcute, fericite, care nu-ți dai compt cum și de unde a venit, dar care pe di ce trece se înrădăcinază cât mai mult în ființa dtale.

Nu ți s'a întemplat vr'odată, ca într'o sară tăcută de primăvară, când aerul e plin cu miros de micșunele, să fii singură în vr'un crâng, sau ședând gânditoare pe marginea unui lac și să auți în momentele acele trecând în depărtări misterioase armonii de cornuri, sau melodiile duiōse ale vr'unui fluer ciobănesc? — Acel concert sēlbatic, ai cărui actori ți-au rămas necunoscuți, acele melodii fermecătore, care n'au ținut de cât puține minute, nu te-au adēncit nici de cum într'un estas mai profund de cât tōte concertele, care se dau prin salōnele luminate cu mulțimi de candelabre și prin teatre de muzicile cele mai perfecte? — Nu-ți aduci nici odată aminte de acēsta, ca de o fericire completă, rămasă între mister și dta?

Ei bine, dacă acēsta ți s'a întemplat, înțelege-mē acuși. Uite, par'că în momentul acesta cetesc în gândul dtale, și-mi pare că vēd tot ce se petrece în ființa-ți: Vizezi ceva, dorești mult de tot acel ceva, nu cunoscî însă ce pōte fi, dar acēsta nu te pōte opri, ca mereu, și și nōpte sē alergi după acest ideal nevēdūt,

sē-l vizezi mereu, cu tōte că el pare că nu te înțelege cum nu te pōte înțelege nici lumea din juru-ți, care de multe-ori te readuce la realitate cu prostiile ei nesărate. Atunci regreti deșteptarea, te uiți în zarea depărtată de unde ai descins, oftezi și inchiți ochii. — Va să dīcā iubesci?... Dacă cineva simte, are creer; dacă are creer judecā și nu pōte rămānea rece, dacă nu rămānea rece, simte.

*

Sē trecem acum, dacă dorești, la un paragraf din scrisōrea dtale, dīci: „Nu tōți ômenii sunt la fel unii cu alții, prin urmāre nici durerea, amorul și suferința nu o simt de o potrivă“.

E adevērat acēsta, fie-care individ iubesc și suferă în felul său: aceeași haină nu se potrivește perfect de bine pentru tōți locuitorii unui oraș; unuia are sē-i vie prea strimță, ér altuia prea largă.

Pentru-că n'avem însă nume separate, pentru fie-care durere și amor aparte, simțit și manifestat la fie-care individ altfel, le-am dat aceste numiri în general; căci în fond, durerea tot durere va rămānea, fie că unul va suferi mai puțin, fie că altul va suferi mai mult și altfel.

Mai departe dīci ér: „Fie-care om își are durerea, amorul și suferința sa dīferānd în totul de a celorlalți“ acēsta e just; cum e just ér că fie-care om vede cu totul altfel lumea, de cum o vede ceilalți semeni ai sēi. Dă-mi voie sē-ți resomez aci idealismul lui Kant: „Lumea și viața sunt cu ființa noastră; o vedem și o întēlegem după felul nostru“.

Pentru că fie-ce vorbă de durere, dă-mi voie sē-ți spun, că ce predomină mai mult în omenire este durerea. — Omul, scumpă soră, nu e făcut pentru bucurie; probă, că atunci când ride durere chiar, îi lăcrāmază ochii. Pot sē-ți mai spun, că fericirea aprōpe nici există; aceea ce vedem noi, se pōte zice că nu e decât un

reflect palid al sôrelui, în momentul apunerii; sau ca s'ar nu fim atât de exigenți, putem asemăna fericirea cu primăvara, care după ce a trecut, nimic nu mai arată cum a fost; arborele se despoie de foi, ierba se usucă și crângurile se pustiesc. Totul dar dispare, fără a lăsa nimic în urmă despre trecerea sa; când trăsnetul însă isbesce un copac, semnul atunci va rămănea și după primăvară. Mai conchis: Durerea și suferința se lăgă prin ele una de alta; și unde vei vedea pe cea d'întăiu, se scii, că nici a doua nu e departe.

*

Scii mai departe în scrisoarea d-tale: „*Inima, care la toți are aceeași formă, de ce nu simte și nu iubesc deopotrivă una ca alta?*” S'ar răspund. — Mai întăiu de tôte în inimă nu este sediul simțirii, așa că nu după formă (ai vrut să zici mărime, căci inima la toți indivizii are aceeași formă conică cu basa în jos și cu vârful în sus, mai în tot'd'auna de mărimea unui pumn, aședată în partea stângă între cōsta a șasa și a șaptea în cavitatea toracică) așa dar nu după mărimea sau micimea unei inimi poți deduce un simțământ bun sau rău.

Iată spre completare și un exemplu: Inchipuiesce-ți o ființă, care s'ar aibă perfect corpul, p'urul și ochii d-tale.

Ei bine această ființă cu totul la fel cu d-ta, iți va difera la figură și mai mult încă, la caracter.

Fie-care veți avea patimi diametral opuse; alte vederi, alte păreri, dureri altfel simțite și altfel se va manifesta la una amorul și altfel la cealaltă.

Veți dar, că ori cât ar fi la fel conformația corpurilor, acesta nu are nici o înfrurire asupra simțământelor. Așa dar greșesc acei, cari spun, că inima influințază asupra lor; aci nu lucrăză de cât creierul și sistemul nervos. După cum veți, inima nu are nimic comun cu simțământele sau cu durerea noastră; ea nu îndoplinesce de cât o funcțiune cu totul animală în organismul omului.

*

Dă-mi voie acum s'ar reproduc și un pasagiu din drăguța-ți poezie, care mi-ai trimes-o. Iți mărturisesc sincer, că m'a impresionat fôrte mult.

Iată acest pasagiu:

„Cădeți dar fulgișori de nea
„De-mi învêliți ființa mea.
„In simul vostru alb de crin
„S'ar-mi fie somnul lung și lin.
„O Albă-Iuliană“.

*

S'ar răspund acum la ultima cestiune: „*Cum se face, că amorul unei țărance, difără așa de enorm de acela al unei dame din societatea înaltă? — Pentru ce simțământele celei dintăiu sunt așa de deosebite ca ale celei de pe urmă?*”

S'ar răspund la această întrebare:

Simplitatea moravurilor și mediul, în care acesta țărancă trăiesce, contribuie în cea mai mare parte la formarea caracterului ei simplu și sincer în acelaș timp, căci ființa trebuie s'ar scii, nu se nasce cu simțământ de ja formate, la formarea lor, după cum am spus mai sus, contribuie mediul social. — Tot astfel se esplică și cu damele cele mari. Cele dintăiu apucând moravuri sănătose, având în jurul lor ômeni necorupți, vor fi și dênsele virtuose și sincere; celelalte însă, trăind în mediul prefăcătoriei, minciunei și depraveției, caracterul lor se va acomoda acestui mediu. Se n'țelege, că acesta nu ca o regulă absolută, care nu admite excepții. Vei găsi și la țară vițiu și prefăcătorie, cum vei găsi și în clasa de sus virtute și sinceritate.

University Library

Acum gingașe soriôră dă-mi voie s'ar trimet o frățescă strângere de mână și s'ar te rog a-mi răspunde, dacă am sau nu dreptate.

La revedere.

Gr. Mărunțeanu.

PICURI.

*Picuri cari cad în mare
De pe necuprinsul cer
Cu a mării apă 'ntinsă
S'ar amestecă și pier ...*

*Tot așa și 'n viața noastră,
S'ar cufundă și dispar
Picuri de fericire
Intr'o mare de amar!*

Emiliu Sabo.

BĂRBATUL GOSPODAR.

Din „Povești alese“ de Moșul.

Ci e'a fost odată un bărbat, care umbla tot mânios și bombănea mereu, pentru că nevasta nici odată nu-i făcea pe plac în casă.

Intr'o sară, era pe vremea cōsei, se întorse dela lucru necăjit acasă, începe a mornăi, se cêrtă, injură, de nu mai scia sermana nevastă, cum s'ar-i facă pe voie?

— O! Bărbate dragă, nu fi necăjit, dîse nevasta. De nu-ți place, ce fac eu acasă, vino, mâne se schimbăm lucru. M'ar duc eu cu cosașii la câmp și rămăi tu de grijesce acasă.

— Fôrte bine, dragă, așa s'ar facem.

A doua zi, des de dimințată, nevasta ia cōsa pe umăr și, hai! cu cosașii la câmp.

Bărbatul rămăne s'ar vadă d'ale casei.

Mai întăiu s'ar pus s'ar sbată unt. După ce a sbatut câtva, îi se face sete și se cobôră în pivniță, s'ar bea un păhar de vin. Aici sucesce pipa, intr'aceea aude c'ar intrat purcelu 'n casă și iute, cară-te copile, pe scară 'n sus, ca purcelul s'ar nu verse untul. Dar v'edând, că purcelul tot i-a v'ersat vasul cu unt și lînea smântâna, care tōtă era pe jos, se aprinse de mânie, încât nu-și mai aduse aminte de butoiășul cu vin și fugea din r'esperuti după purcel. La ușe îl ajunge și-i dete cu piciorul una așa de sdrav'ănă, că purcelul numai de cât a r'emas culcat la pământ. Abia acum se trezesce, că el umblă cu dopu 'n mână... când ajunse ără 'n pivniță, era prea târziu... tot vinul se scursesese.

Dup'aceea se duse în cămara cu lapte, unde mai află smântână, ca să mai umple odată vasul de unt și érá începú se sbată, pentru-că cu ori ce preț voia să aibă unt până la améđi. După ce a sbătut câtva timp, își aduse aminte că vaca e în grajd și n'are nici de mâncat nici de beut, deși sórele era sus pe cer. Și, fiind-că acum i se părea prea târđiu, ca s'o scótă la pășune, s'a gândit că mai ușor i-ar fi să o ridice pe coperiș... pe coperișul casei, adecă, crescuse ierbă mare. Casa se afla tocmai lângă un dél pieziș și el credea, că va puté ușor sui vaca, dacă va pune o scândură de pe dél pe coperiș. Vasul cu unt însă nu-l putu lăsa singur, pentru-că avea un băiețel mic, care se târăia pe jos și acesta ușor l'ar fi putut răsturna, de aceea îl luă în spate și eși afară. Mai întâiu însă vru să adape vaca și apucă o gălétă să scótă apă din fântână. Ce să veđi însă? Când se plécă peste marginea fântănei, smântâna i se varsă pe grumazi și de aici în fântână.

Era aprópe de améđi. Unt n'a putut face, așa să gândi să facă o supă de urez și acătă căldarea cu apă d'asupra focului de pe vatră. Sfirșind cu acest lucru, își aduse aminte, că vaca póte cădea de pe coperiș și să-și frângă gátul. Se urcă deci pe coperiș să o lege. Un capét de funie îl infășură de grumazii vacii, cela-

lalt il slobóde pe urloiu în jos. Pe acesta și-l legă de picior, pentru că apa fierbea acum și el trebuia să mes-tece urezul. Intr'aceea vaca tot căđu de pe coperiș și cu funea ridică pe om prin urloiu în sus. El stetea în-țepenit bine, ér vaca atérna între cer și pământ, nu se putea mișca nici în sus, nici în jos. Femeia aștepta de mult să o cheme bărbatul la mâncare, dar înzadar. În sfrșit o rupse fómea și plecă acasă nechiemată. Cum vede vaca spánzurată, deodată taie funia, atunci... bărbatul căde pe urloiu în jos, și intrând femeia în casă, îl găsește cu capul în căldare; de acolo iute îl scóte afară, ér el stetea, de-ți era mai mare mila.

Nevasta îi luă vasul cu unt din spate, și aducând un ciubér cu apă, începú să-l spele și să-l frece ai grasă.

Bărbatul suferea fără a díce mir, ér după ce să veđu în sfrșit curat, se tângu suspinând: „séracul de mine, nu sunt vrednic să umbli așa frumos cu mine, nevastă dragă... Prostia mea mi-a cășunat mare pagubă: vaca și purcelul sunt morți și, cât pe aci era se mă inec și eu în căldare... Eu nu întéleg, cum isprăvesci tu așa de bine, atâtea lucruri casnice, sciu însă ce va să dícă: *nu-ți băga nasul, unde nu-ți fierbe óla*, și nu voi mai cărti nici odată asupra lucrului têu... nici odată“.

Și s'a ținut de cuvânt.

BĂTRÂNII SPUN...

Bătrânii spun, că nu e bine
— De-ai fi curagiul neînvinș, —
Să cauți la stele 'n seri senine,
Căci cađi de ele 'n vrajă prins.

Bătrânii spun și n'or să mintă,
Dar eu de ei n'am ascultat;
In ochii tói privit-am țință
Și ei, ah! ei, m'au fermecat.

O. Bocca.

FELIURITE.

Una și alta.

Cel dintăiu atlante francez. Ómenii totdeauna au fost curioși să scie, ce se ascunde după délurile, ce îi mărginesc în depărtare cercul vederii. Astfel Omer deja și-a compus icóna pământului, care avea forma unei fărfurii plane. Cu tóte aceste atlantele științifice nu sunt de tot vechi. În Francia abia acum trei sute de ani s'a făcut cel dintăiu atlante, care ne presentéză Francia întrégă. L'a făcut un tipograf din Tour, Bougne-rean. El a lucrat la compunerea lui 5 ani de ăile, de la 1589 până la 1594 și l-a dedicat regelui Henrich IV. Din acest atlante nu s'au păstrat până acum, decât dóue esemplare. El să deosebesce de hartele de ađi între altele și prin aceea, că în el să cuprind, afară de harte și alte lucruri, precum sentințe biblice, versuri, în cari se laudă regii, poesii latine și disertății geografice, amestecate cu istorii din viața sfinților etc.

Cu tóte aceste însă este cel dintăiu atlante științific frances și geografii francesi i-au serbat anul acesta iubileul de 300 de ani.

* * *
Distras. Profesorul V. cunoscut de distras, să întâlnește cu dl Stănescu.

— Bună ăiua, dle Ionescu, îi díce el, stringându-i mâna prietinesce.

— Eu nu sunt Ionescu, dle profesor, numele meu e Stănescu...

— A, adevérat, uitasem, grăiesce profesorul, dar cum se află familia dtale, băieții?

— Dór scii dle profesor, că eu nu am familie, sunt holteiu...

— Da, da, așa este... și de când ești holteiu?

— De când m'am născut, dle profesor.

— Da, da, adevérat, asta e frumos, dle Stănescu.

* * *
În atelierul de sculptură. Dl N. este mare amator de statue. În o ăi intră în atelierul unui sculptor și pretinde, ca sculptorul să-i facă în marmoră scena, când Polyphem strivesce cu o stâncă pe Acis.

Sculptorul esplică dlui N. că scena acésta e greu de a o presenta prin statuie, s'ar putea mai bine în un tablou sau să potrivesce ca scenă de teatru. Înșé înzadar, dl N. stăruiesce pe lângă ideia sa, pe care o numesce escelentă. Sculptorul n'are încătrău, ca se scape de el, promite că îi va face statuia.

La trei săptămâni dl N. vine să-și vadă ideia intrupată în marmoră. Sculptorul îl conduce la un bloc de marmoră neatins de daltă.

— Poliphem strivesce cu stâncă pe Acis — díce sculptorul replicând și arătându-i blocul de marmoră.

— Stânca o vîd, dice dl N. cu însufletire, e minunată, e o creațiune admirabilă, ca și când ar fi creat-o însași natura... Ei, dar unde-i Acis? Nu-l vîd...

— De unde să-l vezi, reflecteză sculptorul, că dîră Acis e strivit cu stânca, e sub marmoră.

— Hm... d'apoi Poliphem?

— Poliphem? El a fugit, că dîră nu va avea cu-tezanța să stea de față în atelierul meu. când comite o nelegiuire ca asta, mîrte de om, mă rog...

Anecdote.

Țiganul sfânt.

Cînd postul Pascelui sosese
Romînul sî spovedese,
Asta-i legea lui creștină
Și nime nu-i bagă vină.
Țiganul încă s'a gîndit,
C'ar fi bine spovedit
Și la popa a plecat
Sî și spuie al lui pîcat,
Inșe omul minciinos
Nu pîte fi credincios,
Căci dacă e 'ndatinat
Nu mai e chip de lăsat;
Țiganul la popa 'n casă
De minciună nu se lasă,
Căci preotul cînd intrăbă
El cu „nu“ rîspunde 'n grabă.
— Mîi țigane, n'ai furat?
„Nu, pîrinte, nici odat'“.
— Vr'o rață n'ai șterpelit?
„Nici prin gînd nu mi-a plesnit“.
— N'ai purtat cuiva mînie?
„Nu pîrinte, Cula scie,
Că un ciocan mi-a furat
Și d'atunci eu l'am iertat“.
— Nici de 'njurat n'ai injurat?
„Nu, nici nu m'am eugetat“.
— Posturile le-ai ținut?
„Le-am ținut ca pe minut,
Ba și 'n dulce cîte-odată
Am mîncat pîne și cîpă“.
— Mî tu n'ai făcut nimică?
„Nu, că de pîcat mi frică“.
— Mîi țigane de nu minți
Eu te numîr între sfinți.
„Nu mințesc, sîrutu-ți mîna,
Că mi-e urită minciuna“.
— Atunci ești chiar sfînt țigane.
„Sfînt sunt da, pîrinte dîmne.
— Atunci dacă e așa
Intre sfinți te-om așeđa;
Deci hai cantore, grăbesce,
Adă pirone și clește,
Căci țiganul est sfințit
Ar trebui restignit.
„Stăi pîrinte, nu grăbi
Și tu cantor, nu veni,
Că nu este chiar așa
Cum crede Sfinția Ta.
Martori sunt nesce gîini
Furate dela vecini,
Ba gîsca notarului
Și curca primarului

De-ar putea ca sî vorbescă
Multe-ar scî sî povestescă;
Ș'apoi und' s'a pomenit
Ca sî veđi țigan cinstit?
Rîmăi sînătos pîrinte
Și țî-o 'nsîmnă bine 'n mînte,
Că de astăđi inainte
Sî trăiesci sute de ani
Nu-i mai spovedi țigani.

Ploiesci, Dec., 1894.

I. Cîndea.

Deslegarea logografului din Nr. 25 al fîiei nîstre, este următîrea:

Ieremia. Ulise. Leontin. Ilustru. Urlaub. Coran. Odobesci. Reformat. Osiris. Iuliu. Areopag. Nenișescu. Unirea.

Literile inițiale dau numele martirului nostru *Iuliu Coroian*, ăr literile finale dau numele apîrătorului acestuia în procesul memorandului *Augustin Bunea*.

Corect au deslegat-o următîrele dîmne, domnișore și domni: Victoria Aron (Galați), Lucreția Murășan (Tresnea), Ioan Scridon și Veturia Mîrginean (Bobohalma), Josefina Marciaș (Alba-Iulia), Leontina Popescu (Toplița romînă), Nicolau Onciul (Toracul-mare), Sofia Cothișel (Certeje), Vasilie Tîrian (Sacul), George Petrovičiu (Seghedin), Teresia Gomboș (Vidra sup.), Vasiliu Harșa și Alecsandru Ciura (Blaș), Victoria E. Roșca (Alba-Iulia), I. S. Pavelea (Runc), Cornelia și Lucreția Gotheas (Baru-Mare), Ișița Todoran (Cetatea de baltă), Petru Rosca (Alba-Iulia), Nicolau Onciul (Uzdin), Benjamin L. Trifu (Blaș), Ioan Perian (Crisciori), George Boamben (Brașov), Emil Cigarean (Turda), Mițica Dancăș (Seliște), Cornelia Stoica (Ocna Sibiului).

Premiul la sorțare l'a cîștigat d-șîra Mițica Dancăș (Seliște).

Găcitură de șac.

de George Petrovičiu.

mă-	țiu-	În	mai	A	ni
nal		ro-	me-		ma-
ne	nă!	Na-	te!	re	ta

ță	Esti	ce-	re'i
pă-	în-	ță	mari:
cu	le	a-	tre-
re-	ra-	cre-	de
din	pep-	ne-	tari.
nal-	și	ță-	turi

mân-	ță-	só-	ce-	ti-	În-	din	sa-	ni-	Io-
	Pe	căci		larg	cu		an	nou	
te,	drul	riu-ț	re			re-	șes-	re“.	Ne-

Sî deslîgă după sîrîtura calului.

Terminul de deslegare este pînă în 8/20 Ianuarîu 1895.

Între deslegătîri sî va sorța broșura *Schițe de I. C. Panțu*.